

Τα βασικά ενός βιωματικού περιβαλλοντικού προγράμματος στην Φύση

Σημειώσεις Εφαρμογής

Οκτώβριος 2023

Το παρόν γίνεται στο πλαίσιο υλοποίησης και με πίστωση του προγράμματος Erasmus+ με τίτλο «Environmental Education in Action» και κωδικό 2022-1-PL01-KA210-SCH-000080902

Το υλικό που περιέχεται στο παρόν είναι κοινό κτήμα, ελεύθερο από πνευματικά δικαιώματα

Κείμενα: Κοπανάκης Μανώλης

Χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι θέσεις και οι απόψεις που εκφράζονται ωστόσο είναι αυτές των συγγραφέων μόνο και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο οργανισμός EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Οι παρούσες σημειώσεις έχουν σκοπό να παρουσιάσουν μία άποψη διδασκαλίας ενός βιωματικού περιβαλλοντικού προγράμματος που γίνεται με σκοπό τη σύνδεση με τη Φύση.

1. Η βασική ιδέα

Η βασική ιδέα που εφαρμόζουμε σε ένα βιωματικό πρόγραμμα στη Φύση, είναι ότι προσπαθούμε να φέρουμε σε άμεση επαφή τους Συμμετέχοντες απευθείας με τη Φύση.

Αυτό και μόνο αυτό, αποτελεί το 80% του προγράμματος.

Μπορεί να έχουμε πολλά να πούμε στους Συμμετέχοντες, εάν τους βάλουμε σε μία τάξη και τους μιλάμε, ακόμα και εάν έχουμε τις καλύτερες προθέσεις, ακόμα και αν κάνουμε το καλύτερο δυνατό μάθημα, τους στερούμε από την άμεση εμπειρία.

Θέλουμε να βγούμε έξω από τη τάξη λοιπόν, σε ένα πεδίο, σε ένα μονοπάτι, σε μία διαδρομή που την έχουμε κάνει πολλές πολλές φορές εμείς και κατά κάποιον τρόπο, αυτή η διαδρομή είναι η "αίθουσα διδασκαλίας μας".

Τους έχουμε προετοιμάσει τι θα συναντήσουνε, πόσο θα περπατήσουνε, τι θα φοράνε και τώρα έρχεται η ώρα της εμπειρίας.

Ας βγούμε έξω λοιπόν!

*Δεν είμαστε εμείς αυτοί που διδάσκουμε,
είναι η ίδια η Φύση.*

*Μέσα σε μία διαδρομή θέλουμε οι
Συμμετέχοντες να ενεργοποιήσουν με
φυσικό τρόπο το περπάτημά τους, να
αναπνεύσουν τον αέρα του δάσους, να
γεμίσουν όλες τους τις αισθήσεις, κινούμενοι
μέσα στο δάσος, κάνοντας μία διαδρομή.*

2. Οι τρεις ρόλοι

Κατά την διάρκεια μιας διαδρομής στη Φύση, με μία σχολική ομάδα, θα μας απασχολήσει η ασφάλεια της διαδρομής. Έχουμε κάνει προετοιμασία ατομικά και έχουμε εντοπίσει τυχόν δύσκολα σημεία, που θα χρειαστούν προσοχή.

Ο πρώτος ρόλος που δίνουμε σε κάποιον Συμμετέχοντα είναι αυτός του Φύλακα. Ο Φύλακας πάει πάντα τελευταίος και πάει μαζί με κάποιον τυχόν βραδυπορούντα. Ιδανικό είναι να γνωρίζει ήδη τη διαδρομή.

Ο δεύτερος ρόλος που δίνουμε είναι αυτός του Επικεφαλής. Ο Επικεφαλής πάει πάντα μπροστά, και κατά κάποιο τρόπο εκπροσωπεί την Ομάδα, και με τη βοήθεια μας πάει στο σωστό μέρος στις διασταυρώσεις.

Η Ομάδα κινείται μεταξύ των δύο αυτών άκρων, και εμείς προσέχουμε να έχουμε πάντα οπτική επαφή με τον Επικεφαλής.

Ο τρίτος ρόλος που δίνουμε είναι αυτός του Βοηθού. Ο Βοηθός κάθεται σε ένα συγκεκριμένο σημείο της διαδρομής και βοηθάει τους Συμμετέχοντες μέχρι να περάσουν όλοι.

3. Οι δραστηριότητες

Στην βιωματική περιβαλλοντική Εκπαίδευση έχουμε τη διαδρομή, όπου οι Συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να περπατήσουν και να παρατηρήσουν από μόνοι τους τη Φύση, που είναι το 80% του προγράμματος και το υπόλοιπο 20% είναι οι στάσεις, όπου εκεί έχουμε ένα έμμεσο μάθημα: Μία δραστηριότητα.

Τα είδη των δραστηριοτήτων είναι:

Η περιβαλλοντική ερμηνεία

Είναι θεμελιώδης δραστηριότητα, όπου με αφορμή μία περιβαλλοντική παρατήρηση, κάτι που βλέπουμε άμεσα δηλαδή όπου γεννιέται εκεί η απορία: “Γιατί αυτό είναι έτσι;” Προσπαθούμε κάνοντας μία συζήτηση, είτε λέγοντας μία σχετική ιστορία, να κάνουμε αυτή την ερμηνεία.

Για παράδειγμα εάν παρατηρούμε τις αναβαθμίδες σε ένα χωριό, αναρωτιόμαστε εάν είναι φυσικό φαινόμενο ή ανθρωπογενής παρέμβαση, φανταζόμαστε πως ήταν κάποτε η γεωργία, τι καλλιεργούσαν οι άνθρωποι, πως έφερναν το νερό, γιατί υπάρχουν αλλαγές στη βλάστηση μεταξύ του δάσους και των αναβαθμίδων, γιατί δεν καλλιεργούνται πια.

Δεν υπάρχει κανόνας στο τι θα επιλεγεί σαν θέμα για περιβαλλοντική ερμηνεία. Μπορεί να είναι κάτι που έχει ενδιαφέρον, κάτι που είναι ιδιαίτερο και μοναδικό, κάτι που να συγκινεί.

Στην περιβαλλοντική ερμηνεία, χρησιμοποιούμε την κοινή λογική, τις αισθήσεις τη προσοχή μας καθώς και ενδεχομένως πρόσθετα πληροφοριακά στοιχεία που θα δώσουμε.

Μπορεί να γίνει τόσο στη Φύση, όσο και σε ένα μουσείο ή σε μία πόλη ή σε ένα ιστορικό μέρος, ανάλογα με το πρόγραμμα. Εμείς είμαστε ταυτόχρονα οι οδηγοί, οι διοργανωτές, οι εμπυχωτές και οι δάσκαλοι.

Το παιχνίδι

Διοργανώνουμε μία παιγνιώδη δραστηριότητα που εμπεριέχει κίνηση, παιχνίδι ρόλων, και ταυτόχρονα έναν πιθανό μαθησιακό στόχο που μπορεί να σχετίζεται με τη Φύση, ή το πρόγραμμα που εφαρμόζουμε, είτε απλά οι Συμμετέχοντες να μπορέσουν να παίξουν.

Το να δώσουμε ευχάριστες στιγμές στα παιδιά εντός της Φύσης, τους κάνουμε να μην τη φοβούνται όταν μεγαλώσουν, και τους δίνουμε ένα κίνητρο για να την προστατέψουν.

Η άσκηση

Υπάρχουν προγράμματα όπου θέλουμε να εφαρμόσουμε μία άσκηση, για παράδειγμα σε ένα πρόγραμμα σχετικό με την ενσυνειδητότητα το να περπατάμε σιωπηλοί.

Σε ένα πρόγραμμα άγριας πανίδας να προσπαθούμε να εντοπίσουμε ίχνη ζώων.

Σε ένα πρόγραμμα γνωριμίας με το νερό μπορούμε να κάνουμε μία μέτρηση της ποιότητας του νερού.

Επίλογος

Μην ανησυχείτε εάν το πρόγραμμα που εφαρμόζετε δεν έχει σχέση με αυτό που διδαχθήκατε.

Μην ανησυχείτε εάν ένα πρόγραμμα που εφαρμόζετε Εσείς είναι εντελώς διαφορετικό από το πρόγραμμα που εφαρμόζει ένας άλλος συνάδελφος, ακόμα και αν είναι το ίδιο θέμα και γίνεται στο ίδιο πεδίο.

Στην βιωματική περιβαλλοντική εκπαίδευση είναι απολύτως φυσιολογικό το κάθε πρόγραμμα να είναι Μοναδικό!

